

שחר בוקמן
עורך אקולוגיה וסביבה

ציטוט מומלץ

בוקמן ש. 2010. דבר העורך.
אקולוגיה וסביבה 1(3): 2.

3 באוקטובר, 2010

גיליון סתיו 2010 / כרך 1(3)

דבר העורך

"כאשר הדורות הבאים ישפטו את אלו שהיו לפנייהם על בסיס סוגיות סביבתיות, הם עשויים להסיק כי הם לא ידעו. אל לנו להירשם בדפי ההיסטוריה כדורות שידעו, אך לא היה להם אכפת"

— מיכאיל גורבצ'וב

שלום רב,

שתי בנותיי, שהן בגיל הגן, גאות להכריז ש"אבא שומר על הסביבה". בגילן משמעותה של אמירה זו מצטמצמת להרמת לכלוך, לאיסוף בקבוקים למחזור ולסגירת ברז המים בעת צחצוח השיניים. לעתים אני תוהה אם כשיתבגרו עדיין יחושו את אותה הגאווה, או שתתלווה אליה חמיצות, שלא לומר ביקורת נוקבת, על הירושה הסביבתית שהדור שלי משאיר להן. האם ילדות וילדי ישראל או הדורות שיבואו אחריהם יכרעו תחת נטל השפעותיהן ארוכות הטווח של הבחירות שאנו עושים כיום? תהליך קבלת ההחלטות הלאומי אינו מצטיין, בלשון המעטה, בתכנון ארוך טווח ובחשיבה מערכתית. הגורמים לכך נובעים בחלקם מהמציאות הישראלית, שעל סדר יומה העמוס לעייפה שולט הצורך הביטחוני, ובחלקם הם תוצרים של שיטת השלטון ושל התרבות הנובעת ממנה, שבה נבחרו הציבור נותנים משקל נכבד לשיקולים אלקטורליים ונמצאים תחת לחצם של בעלי אינטרסים ובעלי ממון. במציאות זו אין זה מפתיע לגלות כי כמעט תמיד ניתנת עדיפות לשיקולים קצרי טווח, ללא התייחסות נאותה, אם בכלל, להשפעתם של שיקולים אלה על ציבור האזרחים שיגיע לקלפיות רק בעתיד – ילדינו וילדי ילדינו. לשם כך בדיוק הוקמה לפני כעשור נציבות הדורות הבאים – לייצג את קולם של הדורות הבאים בתהליכי קביעת מדיניות. מדינת ישראל זכתה למחמאות מרחבי העולם על צעד מתקדם זה המייצג את הטמעת התפיסה של פיתוח בר-קיימא – "פיתוח העונה על הצרכים של הדור הנוכחי, בלי לסכן את היכולת של הדורות הבאים לענות על צורכיהם שלהם" – אל תוך הליכי החקיקה. הנציבות עסקה רבות בחקיקה סביבתית, בין השאר בקידום של חוק אוויר נקי, חוק שמירת הסביבה החופית וחוק רשות המים, ובהתנגדות לחוק ההסדרים, במיוחד לסעיפים הקשורים לקיצור הליכי התכנון שתוצאתם צמצום ההגנה על השטחים הפתוחים. לצד זאת עסקה הנציבות גם בתחומי החינוך, הפנסיה ועוד. פעילותה של נציבות הדורות הבאים זכתה להתנגדות חריפה של חברי כנסת. המטרות שלאורן פעלה הנציבות – העדפת שיקולים ארוכי טווח על פני הרווח המהיר, והצגת נקודת מבט עצמאית

ונטולת אינטרסים – הן בדיוק הסיבות שהעלו את חמתם של חברי כנסת ושל לוביסטים הפועלים לקדם אינטרסים כלכליים של גופים שונים. טענת יו"ר הכנסת הקודמת, ח"כ דליה אציק, כי גוף זה צריך לחדול מלהתקיים משום "עלותו הגבוהה", משקפת בצורה החדה ביותר העדפה של שיקולים קצרי טווח על חשבון הדורות הבאים. לאחר פרישת הנציב הראשון, השופט (בדימוס) שלמה שהם, ב-2006, חדלה למעשה הנציבות מלפעול, תוך הפרה מפורשת של החוק. והנה לאחרונה התקבלה בקריאה טרומית הצעה לתיקון חוק הכנסת, העשויה לנעוץ את המסמר האחרון בארון הקבורה של הנציבות: מחיקת נציבות הדורות הבאים מספר החוקים. אל מול פעולה צינית זו מתגבשת חזית רחבה, הנאבקת למנוע ניסיון נואל זה למחוק את הנציבות מעל פני האדמה, ולהשתיק את המחשבה המפוכחת לגבי אופי עתידנו ואת קולם של הדורות הבאים בתהליך קבלת ההחלטות. בחזית המאבק נמצאים סטודנטים (התאחדות הסטודנטים הארצית), אנשי אקדמיה ומדע (הפונים בעצומה אל חברי הכנסת), ארגוני הסביבה וארגונים חברתיים. ראוי לציין כי גם בכנסת יש עדיין קולות, מימין ומשמאל, הרואים חשיבות בהמשך קיומה של הנציבות ומתגייסים לסייע במאבק. לא ניתן לנתק את התגבשותה של חזית זו מיוזמות אחרות שבבסיסן עומדת הדאגה לדורות הבאים, כמו הקמתן של שדולות פרלמנטריות להעלאת הכנסות המדינה מתמלוגי הגז ולהצלת ים המלח. זו אולי ההזדמנות האחרונה שלנו להביע מחאה, לעשות מעשה, ולהירתם להחייאת מוסד הנציבות לטובת הדורות הבאים, כך שבסופו של דבר מעז יצא מתוק. בהזדמנות זאת אברך במזל טוב את ענת מדמוני, עורכת אקולוגיה וסביבה, על הולדת בתה – לוטם – נציגה נוספת לדורות הבאים.

קריאה נעימה ומעשירה,

שחר בוקמן
עורך בפועל